

אֱלֹהֶיךָ: ג בְּרוּךְ אַתָּה בְּעִיר וּבְרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה:
 ד בְּרוּךְ פְּרֵי-בִטְנֶךָ וּפְרֵי אֲדָמָתְךָ וּפְרֵי בְהֵמָתְךָ
 שֶׁגַר אֲלֶפֶיךָ וְעִשְׂתָּרוֹת צֹאנֶךָ: ה בְּרוּךְ טַנְאֶךָ
 וּמִשְׁאֲרֹתֶיךָ: ו בְּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבְרוּךְ אַתָּה
 בְּצֵאתְךָ: שִׁשׁ ז יִתֵּן יְהוָה אֶת-אֵיבֶיךָ הַקָּמִים עֲלֶיךָ
 נֶגְפִים לְפָנֶיךָ בְּדַרְךְ אַחֵר יֵצְאוּ אֵלֶיךָ וּבִשְׂבָעָה
 דְּרָכִים יָנוּסוּ לְפָנֶיךָ: ח יֵצֵו יְהוָה אֶתְךָ אֶת-הַבְּרָכָה
 בְּאֶסְמֶיךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדְךָ וּבְרִכְךָ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר-
 יְהוֹה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ: ט יְקִימְךָ יְהוָה לֹא לְעַם
 קְדוֹשׁ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע-לָךְ כִּי תִשְׁמַר אֶת-מִצְוֹת
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָּיו: י וּרְאוּ כָל-עַמֵּי

תור"א (ג) ברוך אתה בעיר, ז"מ קו. (ד) ברוך אתה בבאך. טס (ו) ובשבעה, קידושין ב: (ה) יצו ה' אתך. מענין ט: מניעא מנ. (ז) וראו כל עמי, זכרות ו. נ. מ. מגילה טז: סוטה יז. מנחות לה: חולין פט.

רש"י

כל המורה כולה וקצולה עליהם צאלה וצבועה: כח (ד) שגר אֲלֶפֶיךָ - ולדות בקרך שהצמחה משגרת ממעה: ועשתרות צֹאנֶךָ - כמרגומו. ורבותינו אמרו למה נקרא שמן עשטרות שמעשירות את בעליהן ומחזיקות אותן כעשטרות הללו שהן סלעים חזקים: (ה) ברוך טַנְאֶךָ - פירותיך. ד"א טנאך דבר לח שאמה מסגן בסלים: ומשאריתך - דבר יבש שנשאר בכלי ואינו זב: (ו) ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך - שמהא יציאתך מן העולם בלא חטא כציאתך לעולם (ז"מ ק"י): (ז) ובשבעה דרכים ינוסו לפניך - כן דרך הנצחלים לצרות מתפורים לכל זד: העמק דבר

ונראה דעשטרות הוא לשון גבוה יותר מהרגיל כמו עשטרות קרנים, ויש צלחן צרכה שהן גבוהות כ"כ עד שאמרו צמדרש איכה וצ"ר פי' מולדות שהיו התמידים מונחות על הגמלים ורגליהן נגררות על הארץ, והרי לא היו אלא בתוך שנתן, ומש"ה נקראין עשטרות שגבוהות צמינן הרבה מן הרגיל: (ה) ברוך טַנְאֶךָ - צעעה שמוליכין פירות מן השדה לעיר, נותנים לטנא גדול צלי

כל כך הצרכה גדולה עד שמשגיך: (ד) ופרי בהמתך - כל צהמות בכלל, ומוסיף שגר אֲלֶפֶיךָ - אינו ולדות פרים שהם בכלל פרי בהמתך, אלא מלשון שליחות הוא דשור עיקרו לעבודה, ורצ תבואות צכח שור, וצאה כאן הצרכה צכח העבודה של שורים, צמה שנשלח לחרישה ולכל שאר משא: ועשתרות צֹאנֶךָ - גם כן הוא דבר מיוחד לצלחן הצמר וחלב שמעשירים את בעליהם.

אֱלֹהִים: ג בְּרִיךְ אֶת בְּרַחְמֵיךָ וְבְרִיךְ אֶת בְּחֻקֶיךָ: ד בְּרִיךְ וְלֹדֵא דְמַעַד וְאֶבְאָ
 דְאַרְעָךָ וְלֹדֵא דְבְעֵרְךָ בְּקִרְיַי תּוֹרְךָ וְעִדְרֵי עֲנִי: ה בְּרִיךְ סֵלֶךְ וְאַצְוֹתְךָ: ו בְּרִיךְ
 אֶת בְּמִיַּעֲלֶךָ וְבְרִיךְ אֶת בְּמַפְקֶךָ: ז יִתֵּן יְיָ יֵת בְּעֲלֵי דְבִבְךָ דְקִימִין עֲלֶיךָ
 תְּבִירִין קְדָמְךָ בְּאוֹרְחָא חָדָא יִפְקִין לְוֹתְךָ וּבְשִׁבְעַ אֹרְחִין יַעֲרְקִין מִן קְדָמְךָ:
 ח יִפְקֵד יְיָ עִמָּךְ יֵת בְּרַחְמֵיךָ בְּאוֹרְךָ וּבְכָל אוֹשְׁטוֹת יְדֶיךָ וּבְיַרְכֵיךָ בְּאַרְעָא
 דִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ יְהִיב לָךְ: ט יְקִימֶיךָ יְיָ לִיהַ לְעַם קְדִישׁ בְּמֵאָה דְקָנִים לָךְ אֲרִי
 תִּטֵּר יֵת פְּקִידָא דִּי אֱלֹהֶיךָ וְתִהְיֶה בְּאוֹרְחִין דְתַקְנֵן קְדָמוֹתֵי: י וַיַּחֲזִין כָּל עַמְמֵי

העמק דבר

יהא הנכרה. בארץ אשר וגו'. דיקא, כמו לענין תפלה הורונו חז"ל שהמתפלל בחז"ל יכוין נגד ארץ ישראל, כך הנכרה שבחז"ל תבא ממה שיצרך ה' בא"י: (ט) יקימך וגו'. עתה באה הנכרה לאנשים שבאים להמנהג צפישות ודביקות, ונדרש לזה סיעתא דשמיא ככתוב בס' עמוס ב' ואקים מצניכס לנביאים וגו', וכן הכתוב לצרכס בצרכה אשר יקיס ה' מהס פרושים וקדושים: באשר נשבע לך. נשעת מתן מורה ואתס מהיו לי וגו' לגוי קדוש: בי תשמור וגו'. צאופן שמי שרואה להמנהג בקדושה ודביקות לא יחפון להבדל ממעשה המלות, שלפעמים הס מסירים הדביקות, אבל מ"מ ההכרח לשמור המלות, בין השייכים לשמים בין השייכים לאדם וחצירו, והיינו ודאיבת בדרכיו. מה הוא רחוס אף אתה רחוס כו', וכבר נתבאר בפ' ציית ובכ"מ אזהרה זו שלא יהי מנהג קדושה וחסידות מסיר ממעשה המלות אפילו מה שבין אדם לחצירו. ויותר נראה דהאי כי תשמור אינו תנאי, שהרי כבר כתיב התנאי צראש הפרשה, אלא הוא צרכה דתשיג מדת הקדושה ודביקות צה', אפילו נשעת שתשמור את מצות ה' וגם והלכת בדרכיו, ויש כמה מצות מעשיות שאי אפשר לעשותם נשעת דביקות, ומכ"ש והלכת בדרכיו שהוא עסקי בני אדם, וע"כ יסית דעת נשעת מעשה מקדושה, מכל מקום יקימך ה' לעס קדוש, ומיד אחר המעשה תשיג הקדושה והדביקות כמו שהיה תחלה, והוא סיעתא דשמיא וצרכה דכתיב בצברהם אצינו בס' צראשית י"ח ג' בעת ציאת האורחים, והוא היה מתקדש ודבק בצלהיו יע"ש: (י) וראו כל עמי וגו'. קאי על אותם האנשים שהיו קדושים לה', שהיו

מדה ומנין, וזהו חל צרכה כל זמן שהוא סמוי מן העין, ונשעת שמציא לעיר ומודד כמה יש צטנא מוצא יותר מן האמוד: ומשאריתך. היינו צרכה צעיסה גם כן הוא סמוי מן העין: (ו) ברורך אתה בבואך וגו'. להיפך מינעני מתחלה יציאה מן הבית ואח"כ כניסה, מש"ה מתפרש צרכה צבואך לפרקמטיא וצלאתך מן הפרקמטיא, וא"כ הוא כסדר, אמנס לאו דוקא פרקמטיא, וכאן מיירי בעניני הבית והשדה, והפי' צבואך לענין וצלאתך מן הענין: (ז) יתן ה' וגו'. עד כה הימה הצרכה לאנשים צעלי עבודת השדה לפרנסה פנימית, ומעתה הצטיח צרכה לאנשים שפרנסתם הוא הצא ואוחזים צחצ, ומן המדינה מפרנסים אותם. וכתיב איביך. דמשמעו ככל מקום שראה צלב, מש"ה פירש הכתוב הקמים עציך. אכן פירש הכתוב אויביך, ולא כתב יתן ה' את הקמים עליך, אלא משום דיס לוחמים וקמים מחמת גזרת המלך, אבל הם אינם שונאים כלל, מש"ה פי' הכתוב אויביך ות"א צעלי דצבך, שעד כה היו מצויס את ישראל ומנערים צדבורס, ואח"כ כשקמים במלחמה עליך יהיו נענשים ציותר: (ח) יצו ה' וגו'. עתה הימה הצרכה לסוחרים שיש להם אוצרות ואסמות מחוץ למדינה: אתך. מיותר, וכתב הריטוב"א צמס' צ"מ דמ"צ א' דבר שהוא אתך ואינו ידוע לעולם, ומכאן דרשו שאין הצרכה מצויה אלא דצבר שאין העין שולט בו, אפילו עין של חצירו: ובבב' בושע"ח ירך. הוא מסחר כמו בכל מעשי ירך דצסמוך מקרא י"ב, אלא מעשה ירך משמע המסחר במקומו, ומשלח ירך משמעו שהוא שולח למרחוק, ודייק הכתוב כאן דלע"ג שמשחרו מרחוק היינו בחז"ל, מכ"מ